List 35. **NOVICE** Tečaj XLI.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 29. avgusta 1883.

Obseg: Nekaj o napakah pri mleku. — Gospodarske novice. — Razpis službe. — Potovanje cesarjevo po Kranjskem. (Dalje.) — Cerkev Jezusovega Serca v Ljubljani. (Konec.) — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — O tržaških dogodbah. — Deželni zbor isterski. — Podoba (povest). (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nekaj o napakah pri mleku.

Pregovor pravi: „krava molze pri gobcu“, in to je sploh resnično, ker od množine in dobrote krme, katera se daje kravam, je redno tudi odvisno ali dajejo veliko ali malo, dobrega ali slabega mleka; od tod pa tudi prihaja govorica od dobrega in slabega hleva. Najboljša krava prepeljana od dobrega gospodarja k slabemu, to je, v slab hlev, postane tudi slaba, to je pač skušnja, katera nobenemu živinorejcu ni neznana. Pa vse to velja le o zdravih kravah; drugače je, ako so krave bolne, ker bolezen ima zmiraj vpliv na mleko ali zmolznost krav.

Oziroma na mleko spadajo kravje bolezni v dve vrsti: ena vrsta bolezni vpliva na množino mleka, ena pa na dobroto oziroma lastnosti mleka.

Najbolj pogostna in navadna prikazen pri boleznih prve vrste je ta, da krava ali popolnem ali skoraj popolnoma pride ob vse mleko, in to ob času in pri okoliščinah, ko bi ga morala imeti veliko ali vsaj več, kakor ga ima. Kedar kravi tako izostane mleko, je to redno redno znamenje, da je krava sicer obolela ali za splošno boleznijo ali pa za krajno. Izrekoma je to gotovo znamenje pri vseh mrzličnih boleznih, pri vnetji imena, po večem krvotoku, po dolgotrajni driski, pri boleznih prebavil, pa tudi po hudih bolečinah na vnanjih delih života; ravno to prikazen pa vidimo, ako krava dobiva dalj časa premalo ali zeló slabe krme. — Ravno tako je vsakemu znano, da krava pride ob mleko, ako se večkrat izmolze do čistega, ravno tak nasledek pa imajo jeza, hrepenenje, strah itd., strasti, ki so škodljive vsaki živali. Včasih ima tudi predobro krmenje nasledek, da se krava začne mastiti in vsled tega zgubí mleko. — Omeniti je pa konečno še zgube mleka, ki le gospodarja zadeva, pa je le navidezna, ako si ga namreč popije krava sama, ali pa ji to storí zraven stoječa krava ali telica.

Odpraviti dajo se take napake s tem, da se ali ozdravi dotična bolezen ali pa se odstrani dotični drug vzrok. Ako se pa ne pokaže nikakoršna prava bolezen, tedaj se sme misliti, da je vzrok v slabem prebavanji in v tem slučaju priporoča se, kravi dajati reči, katere pospešujejo mlečnost in prebavo, namreč: kumino, sladkega janeža (komorač), lanenega semena, ermana (krvavnik), janeža, kuhinjske solí. Na priliko bi se priporočilo: kumine in sladkega janeža po 60 gramov, kuhinjske solí in rumenega žvepla po 30 gramov, in to se daje vsak dan dvakrat na gorki vodi po dve dobri žlici.

Homeopatično pa se priporoča: Akonit in Chamomilla, ako se kaže vnetje, Belladonna pri vnetji imena, Brgonia ali Dulcamara pri prehlajenji; to priporoča profesor Zipperlen. (Dalje prih.)

Gospodarske novice.

* *Vprašanje z obljubljenim darilom za povoljno rešitev*: „Kateri so najnevarnejši škodljivci sadnega drevesa in katera najpripravnejša sredstva, najbolj vspešno jih preganjati?“ — razpisalo je sadje- in vinorejsko društvo švicarsko. To delce naj obsega k večemu dve tiskani pôli, mora biti pisano za prosto ljudstvo, lahko razumljivo in smejo se mu dodati risanja. Poslati se imajo rokopisi do konca meseca oktobra do vodje poljedelske šole v Zürichu, gospoda Fricka. Spis ima se posebno ozirati na razmere švicarske in obdarovana dela ostanejo last društva. Darilo znaša 200 frankov.

* *Češnjevi reclji*, ki se povsod mečejo v smeti, tudi niso brez vrednosti, kakor trdi „L. W. Z. für Thüringen“. Ako se reclji takrat, kedar se češnje jedó, spravljajo v papir in se potem v senci posušé in se potem, kedar je treba, prav tako kakor s čaja napravi z njih pijača, kateri se tudi dodá nekaj sladkorja, služi ta pijača posebno dobro pri nahodu in pa pri kašlji malih otrok.

* *Dvojnate hruške na enem drevesu.* O tej redki prikazni na hruški šolskega vrta v Reinbergu na pruskem Šleskem pripovedujejo nemški časniki. Drevo rodi uže nad 30 let zgodnje rumene hruške, letos je drevo tudi polno enakih drobnih hrušek, pa med njimi nahaja se tudi mnogo debelih rudečih namiznih hrušek. Nekateri ugibajo, da bi bile med cvetjem čebele zanesle cvetnega prahu od žlahtneje hruške.

Razpis službe.

Za službo družbenega tajnika, ki je po odstopu izpraznjena, se bode v prihodnjem občnem zboru c. kr. družbe kmetijske kranjske volil nov tajnik. Volitev ta veljala bode za šest let.

Vabijo se tedaj oni dejanski družabniki, kateri so v kmetijstvu izurjeni, slovenskega in nemškega jezika v besedi in pisanji zmožni, pisarniških opravil vešči, naj prošnje za tajnikovo službo, kateri je odločenih 420 gld., in ako družbeni zbor pozneje pritrdi, 500 gld. letne plače, do dné 10. oktobra 1883. vložé pri podpisanem glavnem odboru.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 16. avgusta 1883.

Potovanje cesarjevo po Kranjskem.

(Dalje.)

Četrti dan. (14. julija.)

Program za ta dan je bil: a) Ogledavanje vojaštva, b) pokladanje temeljnega kamna za nov deželni muzej „Rudolfinum“, c) najviše ogledavanje.

Presvitli cesar ogledali so si pri Fužinah pod Ljubljano kranjski polk pešcev baron Kuhn št. 17 in pa baterije v Ljubljani stoječe od topničarskega polka št. 12. Vojaki hodili so najprej memo cesarja, potem pa so na povelje cesarjevo izvršili več vaj s streljanjem.

Konečno izrekli so presvitli cesar Najviše svojo zadovoljnost.

Pokladanje temeljnega kamna za Rudolfinum pričelo se je po programu ob 10. uri zjutraj na prostoru zgradbe od nove hranilnice naprej proti velikemu Lattermanovemu drevoredu. Prostor je lep in s precejšnjim prostorom krog poslopja, namenjenim za vrt, skrbelo se bode lahko zadosti, da bodo prostori muzeja tudi svitli. Za pokladanje temeljnega kamna pripravljen bil je poseben šotor, na obeh straneh šotora pa gredi s sedeži za vabljene goste. Razun druzih gostov bili so navzoči: Ljubljanski „Sokol“ in pevci čitalnični na eni strani šotora, na eni pa turnarji s pevci filharmoničnega društva.

Natanko ob 10. uri pripeljali so se presvitli cesar z deželnim predsednikom in svojim spremstvom na slavnostni prostor, kjer so jih pričakovali poleg duhovščine dostojanstveniki, deželni glavar in vodstvo hranilnice. V šotoru nagovoril je presvitlega cesarja najprej deželni glavar grof Thurn s sledečim govorom:

„Vaše Veličanstvo! Najmilostljiveji cesar in gospod! Za trajni spominj na domoljubno svečanost 600letnega združenja dežele kranjske s krono prirojene cesarske hiše se bode na tem prostoru zidal deželni muzej, o katerem je Vaše Veličanstvo premilostljivo blagovolilo dovoliti, da se sme imenovati po Njegovi cesarski Visokosti, presvitlem cesarjeviču „Rudolfinum“.

Pokladamo temeljni kamen k temu poslopju, katero ima biti dom za zaloge umetnosti in vednosti, za izdelke obrtnijstva in rokodelstva, izobraževalna in poučilna za prebivalce kranjske.

Ta zgradba bo ob enem zmiraj trajajoča priča, da vsaka dogodba v sredi presvitle dinastije odmeva v srcih Kranjcev, stalni spominek zvestobe in udanosti, katero Kranjska posvečuje Vašemu Veličanstvu, spominek hvaležnosti za brezštevilne čine ljubezni in milosti, katere so Vaše Veličanstvo in Visokovaši predniki blagovolili skazati domovini.

Blagoslov Božji naj biva nad to zgradbo. Blagoslov Božji naj biva nad Vašim Veličanstvom!“

Na to odgovorili so presvitli cesar:

„Zmiraj sem smatral za eno najimenitnejših svojih nalog vsa prizadevanja pospeševati in podpirati, katera so pripravna, omiko širiti in povekšavati med ljudstvom, ljubezen do umetnosti in vednosti zbujati in gojiti. Z zadostenjem vidim, da Kranjska v svojih ljudoljubnih napravah ne zaostaja za drugimi deželami Moje krone.

Še toliko pa me veselí, da dežela, ko oživlja pomenljivo izobraževališče, s tem ob enem ustanovi trajni spominek ozke skupnosti, katera veže Mojo hišo z ljudstvom kranjskim.

Moje cesarsko varstvo ostane zmiraj ohranjeno Rudolfinum-u, čegar zgradba se bode pričela z blagoslovom Božjim!“

Vodja hranilnice Aleksander Dreo nagovoril je potem presvitlega cesarja tako:

„V visoki navzočosti Vašega Veličanstva ustanovlja se na tem mestu zgradba, za katero je društvo kranjske hranilnice dalo spodbudo v veselo povzdignjenem čutilu, katero se je probudilo vsled poroke Njegove cesarske in kraljeve Visokosti preljubljenega cesarjeviča. Premilostljiva vdeležba Vašega Veličanstva pri tem slovesnem činu nam je poroštvo za to, da bode naprava, katera se ustanovlja in katera se imenuje po Vašega Veličanstva presvitlem sinu, ponosu in nadi cesarja in ljudstva cvetela, rastla in koristila v čast in prid Kranjske. Iz hvaležnega srca kličemo: Bog blagoslovi Vaše Veličanstvo, Bog blagoslovi cesarjeviča, Bog blagoslovi cesarsko hišo!“

Presvitli cesar so odgovorili:

„Znano mi je, da društvo kranjske hranilnice naklanja svojo podporo vsem blagim namenom. Ko je društvo ob priliki poroke mojega ljubljenega sina probudilo zgradbo deželnega muzeja, skazalo je domoljuben duh, kateri ga navdaja.

Društvu hranilnice izrekam za to svojo zahvalo.“

Po teh govorih sledilo je blagoslovljenje temeljnega kamna po prem. knezoškofu, med tem pel je zbor čitalnični „Oče naš“, in za njim filharmonično društvo „Ehre Gottes“.

V kamen vložili so se sreberni denarji z letnimi številkami tekočega leta in pa po en list v Ljubljani izhajajočih pomenljivejših časnikov.

Konečno bilo je pokladanje temeljnega kamna sklenjeno po Njegovem Velićanstvu, ki so se po tem koj skupaj v enem vozu z deželnim predsednikom baronom Winklerjem podali v bližnjo hranilnico.

V hranilnici pričakovali so Njegovo Veličanstvo vodstvo hranilnice: vodja Aleks. Dreo, njegov namestnik Leopold Bürger in pa opravniški vodja Rihard Janežič. Vodje spremili so presvitlega cesarja v lepo okinčano dvorano, kjer jih je predsednik Dreo pozdravil z nagovorom, odtod so se podali v pisarno vodjevo.

Presvitli cesar popraševali so na drobno o delovanji hranilnice, in videti je bilo, da je bilo vredjenje opravil, poslopje in ves zavod Njegovemu Veličanstvu všeč. Iz pisarne podali so se potem presvitli cesar v vse oddelke hranilnice, kjer je bil vsak uradnik in služabnik na svojem mestu, in pri odhodu izrazili so se prav zadovoljno o tej, zdaj uže 62 let obstoječi prekoristni napravi.

(Dalje prih.)

Cerkev Jezusovega Serca v Ljubljani.

(Konec.)

Enako imenitne so zvišane podobe Križevega pota, ki so v dolblinah v zidu in tako izverstno narejene, da kristijan in umetnik nahaja vse, česar serce potrebuje. Okna, veliki altar in križev pot so narejeni v Majerjevi

dvorni napravi za umetnijo v Monakovem, katero so Njih Veličanstvo posebno pohvalili. — Zunaj imenovanih reči je tudi še pomniti leca, ki stoji na kamnitem stebru in je po umnem obrisu gosp. mestnega inženirja Wagnerja tudi iz hrastovega lesa z zlato vdelavo narejena.

To pa in okvire za križev pot je v lastnem oskrbovanji izverstno naredil podobar Fr. Jontes. Stene notranje cerkve so sivkaste, le obok je pisan — predstavljajoč višnjevo nebo z zvezdami in omejen z obrobki, ki so izpeljani v silo umno izbranih barvah, o čemur so Njih Veličanstvo tudi blagovolili opomniti, da tako enojno pisanje prav posebno dopada, in ravno to je jako dobro oskerbel malar Borovski v Ljubljani. — Notranjo cerkev lepša tudi tlak, ki je pisan in iz dunajske tovarne za lončeno posodje.

Spominska plošа, kakor tudi oba kropivna kamna, iz belega, koroškega marmeljna, so izverstno delo kamnarskega mojstra Petra Tomana v Ljubljani.

Stenski stebri v cerkvi in mejni okrajki od zunaj so iz sevniškega debelozernatega peščenika. — Debla zgorej omenjenih stebrov so iz černega marmeljna z Lesnega berda pri Verhniki. Verhi in predstave tankih in debelih stebrov, naslon nad vežjo in oklepi za okna so iz istrijanskega kamna. Plošе podpornih stebrov in poglavitnega verha in stolpček na sprednjem licu so iz nabrežinskega apnenca, najterdnejega kamna, ki se more dobiti. — Lepe verhe in podstave stebrov in podpore pevskega kora, oklepe pri oknih in težavno delo stolpčka je naredil podobar Jontes. Rebra in pasi in sklepniki so glinasti iz lončarije Drelsetove v Ljubljani. — Streho za cerkev je postavil tesarski mojster Jerančič, za hišo pa Pust. — Streho je pokril z angleškimi raznoverstnimi plošicami škrilar Okoren. — Ključarska dela: Križ in prepletje na slemenu in železno ograjo, in sicer sèm ter tjè prav raznoverstno je jako dobro in za nizko ceno naredil ključar Pilko.

K surovemu zidanju potrebno navadno in tiskano opeko je dajal Jelovšek na Verhniki. Vtis, ki ga dobiva obiskovalec cerkve JEZUSOVEGA SERCA in misijonske hiše, je častitljiv, in to poslopje bo vedno v čast mestu in deželi, in lepo znamenje pobožnosti in ljubezni do domovine pri slovenskem ljudstvu.

Ali stolp, kapela sv. Cirila in Metoda in misijonska hiša še niso dodelani, ravno tako je še prazen prostor za altar brezmadežnega spočetja Matere Božje z nasvetovanimi podobami v zlatu: sv. Frančišek Asizijan, sv. Elizabeta, sv. Rudolf in sv. Štefan, kakor tudi za altar sv. Vincencija Pavljana (vsak na eni strani preprečnice) in v kapeli za altar sv. Cirila in Metoda.

Presvitli cesar so blagovolili pri odhodu še vprašati, ali se bo delo letos še nadaljevalo, ali bo zavolj pomanjkanja pomočkov prenehalo, in odgovor je bil dejaven in nikaven, to je, ako bo društvo za zidanje cerkve pri upnikih še vero imelo, da, ako ne, pa ne; in v hitrosti se ne more vselej vse tako lahko razložiti.

Sicer moramo s hvaležnostjo spoznati in izreči, da je bilo le z upanjem, zlasti gospoda stavbenega mojstra Faleschini-ja, Majerjeve dvorne naprave za cerkveno umetnijo v Monakovem in pa skoraj vsih druzih gospodov zakladavcev in obrtnikov mogoče, delo tolikanj dognati, da je bila cerkev uže 1. mal. serpana posvečena.

Ali bo to versko-domovinsko delo še to leto končano, stojí na tem, če bo kupčevavec Toenies, ki daje nabrežinski apnenec, v kratkem štiri kamne za stolp poslal ali ne. Pa po sedanjih skušnjah smemo pričakovati, da on, ki so njegovo napravo v Ljubljani tudi presvitli cesar obiskali, uže iz domoljubnih vzrokov edini zadržek nedovršenja hiše Božje ne bo hotel biti. Se ve, da cerkvi manjka pomočkov, in pa še zeló, pa zaupanje na Boga je bilo doslej močno opravičeno, in to bodi tudi v prihodnje podpora društva.

Dohodkov je imelo društvo v dveh letih nekaj čez 40.000 gold., in doveršena cerkev z misijonsko hišo vred bo zahtevala 120.000 gold. — Za nov dohodek je slavno c. kr. denarstveno ministerstvo z razglasom 4. rožnika 1883 št. 17.741 v ta namen dovolilo rečno loterijo brez davka, ki bo obsegala 2000 verst po 40 srečk (po 25 soldov). Imela bo 2000 dobitkov, in srečkanje bo tako, da ima vsaka versta en dobitek.

Med rečmi za dobitke sta sedaj uže dva konjiča, eno- do poltretjeletna, obljubljena junica in pa dve telici. — Ti to početje bodi priporočeno Bogu in častitim naročnikom našega lista, da se ga prijazno vdeležujejo ali s kupovanjem srečk (najbolje celih verst) ali s podaritvijo reči v pomenu reka na srečkah: Blagor mu, kateri pomaga k zidanju cerkve! Sveto pismo pravi: „Oblagrovani bodo, ki té zidajo.“ (Tob. 13, 6.)

Vodstvo rečne loterije je v Kravji dolini št. 11 v Ljubljani.

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Po vseh predstoječih nasvetih in razmerah sklenili smo bili, ravnati se po predlogu gosp. mons. Stojalowski-ta, ki nam je bil naznanil, da je čas odhoda iz Rima določen na nocojšnji večer ob 8. uri. Tudi večina ostalih slovenskih romarjev bil je ta nasvet všeč. Po skončani božji službi dri sv. Klemenu poslovili smo se z nekako otožnim srcem od svetišča, ki nas je skozi štiri dni tako slovesno sprejemalo v svoje prekrasno-ozališane prostore, ter nam pripravljalo toliko dušnega veselja.

Od sv. Klemena napotili smo se zopet naravnost proti Vatikanu, kjer je bila ob dopoldanski pol 10. uri napovedana znanstvena akademija, in to sicer po izrečeni volji sv. Očeta papeža samega. Cerkvene slovesnosti preteklih treh dni imele so namen, poživiti srca romarjev z verskimi blagostmi, in vtisniti v njih duše neizbrisljiva čutja in spomine na navzočnost v sv. Rimu; ob enem pa poveličati tudi češčenje velikih slavjanskih apostolov ssv. Cirila in Metoda. Temu dnevu (6. julija) pa so hoteli enako sv. Oče sami vtisniti pečat narodne svečanosti in pobratimstva vseh slovanskih plemen ne le med seboj, ampak ob enem tudi nekakega poroštva njihove bratovske sloge (v najlepšem pomenu te lepe besede) pod krilom sv. apostoljskega prestola. Res, misel in želja uzvišena, neprehvaljena, neprekosljiva!

Za vdeležbo akademije delile so se zopet nove vstopnice, pa na marsikaterega nevoljo točilo se nam tudi v tej zadevi ni „čisto vino“. Reklo se nam je nekako, da se vstopnic ne bo razdalo mnogo; vsak pa, ki jo bo imel, zamogel bo peljati več soromarjev s saboj k akademiji. Jaz sem bil tako srečen, da sem dobil eno, zbral sem tudi več dobrih znancev krog sebe; al ko smo dospeli do vhoda, bila je ondi stroga kontrola, in straža ni nobenega brez vstopnega lista pustila naprej. Nekako razžaljen, — se ve da, ne zarad sebe, ampak zastran druzih — stopal sem po širocih marmeljnastih stopnicah za drugimi romarji navzviš; ko pa pridemo pred dvorano, ki nosi ime „Sala di Concistoro“ (konzistorijska dvorana), v kateri se imenujejo in izklicujejo novi kardinali in škofje, in kjer se je tudi imela vršiti akademija, čakalo nas je ondi zopet novo neprijetno iznenadenje. Švicarji, ki so stali pred na stezaj

odprtim vhodom dvorane, niso pustili nobenega več noter, rekoč, da so prostori uže vsi prenapolnjeni. Videli smo to lahko tudi sami na lastne oči; pa če tudi temu ni bilo tako: saj nam je puhtela iz dvorane tako vroča sopara nasproti, kakor iz plaveža. Kaj nam je bilo tedaj storiti? No! vtolažba je bila lahka! Skoz vse dni nisem bil namreč prišel še v znotranje prostore Vatikana, in za to zamudbo hotel sem se zdaj plačati.

O Vatikanu samem bi se dale napisati debele bukve, in če bi kdo hotel vse njegove znamenitosti in posamnosti natanko ogledati, potreboval bi ne tednov, ampak dolgih mesecev. Jaz zamorem o vsem tem omeniti in govoriti le kaj malega, površnega. Velikanske njegove zgradbe vzdigujejo se, kakor sem ob svojem času povedal, ob desni (episteljski) strani Št. Peterske bazilike. Ta ogromna palača je bivališče papežev, ob enem pa najuzvišnejši sedež umetnosti celega sveta. Uže v najstarejših časih stala je ob Št. Peterski baziliki palača, v kateri so stolovali papeži od časa do časa; ob enem pa v njej nakazovali stanovanja najvišim osebam, cesarjem in kraljem, ki so priromali k grobom ssv. apostolov. Prava rezidencija papežev bila pa je od časov, kar je bil cesar Konštantin podaril katoliški cerkvi mir, prav za prav palača ob lateranski baziliki, zvana „Patriarhališče“. Kakor je bilo tudi uže o svojem času povedano, razpadla je bila ta palača za časa papeževega bivanja na južnem Francoskem.

Urban V. in Gregor IX. izvolila sta si toraj po svoji vrnitvi v „Večno Mesto“ Vatikan v svoje stanovališče, in od takrat postal je papeževa rezidenca. Bila sicer ta palača takrat ni ne velika in ne lepa; toda uzvišeno stališče najvišega poglavarja Cerkve na vsi zemlji; novo oživljena umetoljubnost rimljanska in hkratna vnema papežev-naslednikov za vse najlepše, kar zamore vstvariti umetnija: vse to delovalo je vzajemno, postaviti in izgotoviti novi Vatikan, kakoršen se kaže obiskovalcem sedanji čas.

Le po večem naj omenim papežev, ki so si prisvojili največ zaslug pri prenaredbah Vatikana. Uzvišeni načrti in ogromni naklepi (projekti) papeža Nikolaja V. so v tej zadevi znani vsemu svetu. Papeževa stanovanja bila so po njem vsa predrugačena; vendar je od onih stavb ostala edino le po njem imenovana kapela nespremenjena do naših časov. Drugi starejši oddelki sedanje palače segajo v dôbo Siksta IV. (1471—1484).

On sozidal je med drugim tudi znano sikstinsko kapelo, katera se nahaja v onem oddelku Vatikana, ki se naslanja na Št. Petersko baziliko. Njegov naslednik Inocenc VIII. postaviti je dal kakih štiristo korakov od prejšnje palače na severni strani in proti vrhu višine „Monte Mario“ ono poletno poslopje, ki se zarad prelepega daljnovida zove: „Belvedere“. Predelovali so delje Vatikan papež Aleksander VI.; papež Julius II. pa ga je spremenil po arhitektu Bramante-tu, ki je zidal Št. Petersko baziliko, v največo palačo vsega sveta. Tudi papež Pij VII. zvršiti je dal še en oddelek. Zarad vseh teh mnogih prenaredeb, dozidanj in prezidanj se sicer Vatikan ne zamore imenovati pravilna celota; to tudi skoraj ni mogoče, če pomislimo, da šteje 22 dvorišč, tri kapele, okoli pet tisoč dvoran in sob, mnogo galerij, koridorov itd., v vsem skupaj okoli enajst tisoč prostorov. Obseg njegovih stavb, vrtov, vinogradov, sprehajališč, perivojev itd. prekosi marsikako veliko mesto. Spregled vse palače iz vatikanskega trga je tedaj nemogoč; le iz vrhunca Št. Peterske kuplje videti se zamore njega ogromna obširnost.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

O tržaških dogodbah

poročali smo zadnjič bolj obširno; danes imamo dostaviti le še nekatere za nas enako pomenljive nadrobnosti. Dozdaj še čisto neznano društvo „Avstrija“ videti je, po vsem soditi, kar se je godilo pri ljudski veselici na „Mondo nuovo“ soboto večer, novo rojeno dete Depretisovo, ker po dopisu „Tribüninem“ bilo je tam vse polno agitatorjev, da naj se Depretis pri prihodu pozdravi, in konečno je tudi mlad predsednik „Avstrije“ Verona od veselice poslal dva telegrama do cesarja, v katerih enemu imenuje Depretis-a najvrednejšega namestnika. To samo uže kaže dosti, kako mlad je Verona in katerega malika moli. — Tržaška „Edinost“ piše o tamošnjih dogodbah na dan 18. avgusta t. l. tako-le:

„18. dan t. m. zjutraj ob 4. uri nam je naznanjal pok kanonov, da je napočil dan rojstva našega cesarja. Ob 9. uri je bila sv. maša pri sv. Juštu, potem defiliranje vojakov na vélikem trgu; popoludne pa obed oficirjev v veliki kosarni, med katerim je vojaški poveljnik napil cesarju, katero napitnico je zopet naznanjal grom topov z grada.

Največa stvar je bila zvečer v prostornem vrtu „Mondo nuovo“‘ kjer je novo društvo „Avstrija“ napravilo velikansko veselico in v ta namen vrt spremenilo, skoraj bi rekli, v vseh barvah goreči park. Veselice se je udeležilo skoraj 4000 osob, med njimi skoraj polovica Slovencev, akoravno se niso slovenska društva oficijalno udeležila in to iz vzroka, ker je predsednik društva „Avstrija“ sam željo izrazil, da ne bi „živio-klici“ zakrili vseh drugih klicev in pa tudi iz vzroka, ker naša društva nočejo v žrjavico po kostanj za druge. Vkljub temu pa je pri veselici skoraj prevladal „živio“, ker brez Slovencev se sploh v Trstu ne dajo napravljati ljudske veselice. — Godli ste dve godbi, godba nadvojvode Leopolda (došla iz Gorice) in pa veteranska; obe godbi ste se odlikovali, posebno pa so Slovenci živahno pozdravljali „venček slovanskih napevov“ in „Naprej“, prvi komad je godla vojaška, drugi pa veteranska godba, oba kaj izvrstno, če tudi nista bila v sporedu, na zahtevanje Slovencev. — Umetni ognji so bili kaj posebnega in veselica se je vršila prav lepo. — Živahno so ljudje pozdravljali namestnika in vojaškega poveljnika, ko sta prišla in odšla in predsednik društva „Avstrija“, mladi gospod Verona, odposlal je cesarju v Ischl dva telegrama; v enem je omenil, da ljudstvo živahno pozdravlja najvrednejšega namestnika cesarjevega, kar so viši in niži krogi na razne načine razlagali in komentirali.

Veselica je trajala skoro do polnoči in ni bilo nobenega nereda. — Ko pa je po veselici poročevalec „Tagblatta“ Artur Brehmer šel skoz „Acquedotto“ proti svojemu domu, ga je kakih 30 mladih „irredentarjev“ sè železom okovanimi palicami napadlo in tako neusmiljeno mahalo po njem, da so mu več globokih ran, in eno celó nevarno v glavo zadeli, tako da je mladeneč v krvi obležal in da so ga morali v nezavesti odnesti v bolnico. — Ko so to dovršili, šli so pred redakcijo „Tagblatta“ in tam strašno razsajali in razbijali. Še le tam se je pokazal po dolgem razbijanji c. kr. redar, pred katerim so pa fantalini bežali, kakor bi jim bil pokadil, ali prišli so drugi redarski patrolji v roke, katera je vjela in v zapor odpeljala dva pobalina, 23letnega vatlarja Antona Jndri in 20letnega zlatarja Artura Micheluzzi; vjela je policija še več drugih napadnikov Brehmerja in razsajalcev, med njimi so nekateri sinovi

slovenskih roditeljev, in sicer takih, ki še zdaj ne znajo druzega jezika, nego slovenskega.

Ali ni to dokaz, da je tukaj marsikaj gnjilega? Ni li to dokaz, da slovensko mladino tukajšnja sistema kar s silo goni v naročje „irredente“?

Omeniti nam je, da so ti pobalini tudi necega starega pijanega moža, rodom Slovenca, prav hudo nabili samo zato, ker je klical na ulici „Evviva Austria!“

V nedeljo popoludne so se zbrali „irredentarji“, kakih 150 mož, v gostilni blizo italijanske telovadnice, da se posvetujejo, kako planejo na „Austriacante“. Oboroženi so bili z revolverji, okovanimi palicami in ročniki „salva vita“. Policija je za to znala in je gostilno obkolila, nadinšpektor Zempirek pa je šel notri in zapovedal, da se morajo raziti drug za drugim. Dva stražnika pa sta vsacega posebe preiskala in mu vzela orožje. Tako razoroženi so šli pobalini v kavarno „Chiozza“, tam so čakali noči. — Po 10. uri so nekateri veterani prišli iz bošketa prav dobre volje in so po poti kričali „Evviva“ in „živijo Avstrija“, tako so klicali tudi, ko so šli mimo kavarne „Chiozza“, nasproti naše tiskarne; a ko to „irredentarji“ slišijo, planejo iz kavarne na veterane, katerih je bilo le kakih 5 ali 6, in začnejo po njih neusmiljeno mlatiti s palicami in drugim orodjem, da so tri prav močno ranili. Na to je došla močna patrola stražnikov, njim na čelu nadinšpektor Zempirek; a ko junaki vidijo stražo, urno odnesó peté. Pri vsem tem pa so prišli štirje policiji v mreže. Kavarno „Chiozza“ je moral potem gospodar précej, še pred polnočjo zapreti. — Ranjeni veterani so vsi Slovenci, saj je skoro $^{0}/_{10}$ veteranov tako in tako Slovencev; eden je godec Franc Zbevnik, rojen v Novem mestu, drugi obrtnik Jožef Kerkal iz postojnskega okraja in tretji Franc Krt iz Lukovice. Vsi trije so močno ranjeni. Ljudstvo je bilo tako razsrdeno, da se je bilo bati tudi v nedeljo naskoka „Gimnastike“, zarad česar jo še vedno policija straži noč in dan.

Deželni zbor isterski.

Akoravno se je še pred 10 leti naštelo v Istri $^{2}/_{3}$ Slovanov in le $^{1}/_{3}$ Lahov in je še tudi sedaj velika večina v Istri slovanska, izbrali so si vendar Slovani samo pet poslancev v novovoljen deželni zbor, in še tem so lahonski škandali nemogoče storili govoriti hrvaško v tamošnjem deželnem zboru.

Prav zanimive so bile dosedanje obravnave deželnega zbora v Poreču. — Pri prvi seji uže povdarjal je znani lahon dr. Vidulich, da se je od zunaj prenesel narodnostni prepir v Istro, da se pa Istra hoče držati tudi za naprej svoje zgodovinske kulture. Pri drugi seji tudi dne 16. avgusta popoldne oddali so volitve treh lahonskih in treh slovanskih poslancev odseku v pretres in poročanje.

Pri tretji seji dne 21. avgusta bilo je na vrsti tudi poročilo o volitvah z nasvetom, da naj se izvolitev lahonskih treh poslancev odobri, izvolitev treh slovanskih poslancev Spinčič, Križanec in Sterk pa naj se zavrže.

Zoper ta predlog oglasil se je slovanski poslanec Laginja, ter je počenši svoj govor laško izjavil, da bode govoril z ozirom na svojo narodnost in važnost predloga hrvaško, ne pa da bi s tem hotel gostoljubno mesto Poreč ali sploh Lahe v Istri žaliti. — Ko pa potem prične hrvaško govoriti, začeli so poslušalci na galerijah kričati in razsajati, lahonski poslanci pa so zapustili dvorano tako, da je bil govornik prisiljen pretrgati govor. — Še le, ko je potem deželni glavar odstranil poslušalce in Laginja začel govoriti laško, začeli so se drugi poslanci vračati v dvorano, sklep obravnave pa je bil, da so Lahoni izmed 5 slovenskih poslancev zgoraj imenovane tri izbacnili iz zbora, akoravno niso imeli postavnih vzrokov za to.

Škandal nadaljeval se je tudi na ulicah in pred stanovanji slovanskih poslancev s tem, da je lahonska druhal napravila slovanskim poslancem mačjo godbo in po njih metala gnjile limone itd. — Po teh činih gostoljubnosti vložili so slovanski poslanci protest pri deželnem glavarstvu in telegrafično tudi pri ministerskem predsedniku grofu Taaffe-u.

Podali so pa svojo pritožbo tudi pri namestništvu v Trstu z izjavo, da se po teh dogodbah ne morejo vdeležiti zborovanja. — V drugi seji po teh škandalih obžaloval je sicer glavar Vidulich one dogodbe, pa surovosti in krivice prizadete slovanskim poslancem s tem niso poravnane.

O razmerah Slovencev in Hrvatov na Primorskem došlo je listu „Parlamentär“ na Dunaj prav zanimivo poročilo, katero tudi bralcem „Novic“ podamo; P. piše pričenši s potovanjem cesarjevim preteklega leta: „Javno mnenje izreklo se je takrat s tisučerimi jeziki, vse je bilo potoženo, vse razpravljano, lahoni pa so storili še ostalo, da ni ostalo o tem nikakoršnega dvoma, kje je pri nas treba poprijeti, ako ima v Trstu postati konečno boljše. Pritisek javnega mnenja bil je takrat tako močan, da so celó priznani oficijozni krogi ogerske vlade društvene in politične razmere v Trstu obsodili v javni vničevalni obsodbi. Bil je priznan za to poklican glas z Budapešte, kateri je celo mogočno vrsto tržaških meščanov in bahačev izrekel nedomoljubne, in kateri je rečno natanko dokazal, da se od one strani vse storí, da bi se Trst, njegova trgovina, njegovi gospodarski viri odtegnili avstrijski državni koristi. Takrat imelo se je za gotovo, da se bode zdaj konečno pričel dolgo pričakovani prevrat na korist domoljubnih elementov in da bode konec neomejivosti domovinoizdajske gospode (signorje). Toda velika zmota!

Cesarski dnevi minuli so pri Trstu brez sledu, ker še zdaj, ko je leto minulo, se zastonj oziramo po zboljšanji naših obžalovanja vrednih razmer. Ravno tista uprava, tisto upravno osobje in v odločilnem društvenem in političnem krogu tisto mogočno zaničevanje vseh onih, ki v Trstu delajo zoper rastoče razširjevanje (propagando) „irredentistov“.

Lahonski kujači, katerih politično mišljenje pri nas nobenemu otroku neznano ni, so gospodarji položaja in niso v skrbi za svojo moč, čemu tudi? Baron Pretis prestal je preskušnjo, zdrži se na svoji tudi zoper bombe varni stopinji na čelu vlade in vsi napadi nasprotnikov njegovih skazali so se brez moči. — Tej resnici nasproti mora glas javnega mnenja konečno popolnem omolkniti. Baron Pretis je ostal in s tem je vse rečeno, tudi to, da sisteme Taaffeove za nas na kratko rečeno, ni. Saj vendar poznamo vsi namestnika tržaškega kot vnetega in prepričanega nasprotnika politike grof Taaffe-ove, saj ga vendar vsi poznamo kot odločnega nasprotnika razširjujočnosti Slovanstva. Ako te okoliščine v zvezi z glasnim tisučerim klicem javnega mnenja niso bile v stanu nas grofu Taaffe-u spraviti bliže in bar. Pretis-a staviti dalje, potem nam ne ostaja druzega, kot omolkniti, roke navskriž položiti in se odpovedati. Javno mnenje se ve da ne omolkne, v njem vre dalje in zaznamovati moram le kot znamenje globoke, težko pomirljive razburjenosti, ako se zdaj, ravno tukaj strogo napete brzde politične discipline skažejo preslabe.

Na Českem, Moravskem, na Kranjskem, povsod kaže deželna politična uprava neko poravnavo med javnim mnenjem in programom vlade. Le pri nas so v

veljavi ostali ostanki iz sicer prestanega časa in ki imamo poklic deležni biti vresničenja političnih načel vlade, smo hromi in naše najboljše prepričanje, naš ideal, ki naše najdražje prizadevanje obdaja, plava kakor razbita ladija po viharnem morji.

Zabavne stvari.

Podoba.

Povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj. Preložil L. G. Podgoričan.

I.

(Dalje.)

„Hvala Bogu, odnesel ju je hudir!“ — vskliknil je Čartkov, ko je slišal, da duri zapirata v prednji izbi. Pomolil je vá-njo glavo, Nikito poslal nekam, da bi do céla sam bil, zaprl za njim duri, vrnil se v svojo sobo in začel je o močnem srčnem trepetu razvijati zvitek. V njem so bili cekini, plamteči kakor ogenj. Skoro brez uma je sedel za gromado zlata in še zmirom samega sebe vpraševal: „Ali ni to sen?“ — Prav tisoč cekinov je bilo v zvitku; na vsem svetu so bili podobni tistim, ki je videl jih o snu. Nekoliko minut je prebiral, pregledaval jih, a še zmirom ni mogel razmodriti se. Nenadoma so v njegovi obraznosti probudile se vse povesti o zakladih, o kovčegih s tajnimi predali, ki so spredniki ostavili jih na nič zabredlim vnukom in krepko verovali, da bodo vse potratili o svojem časi. Menil je: „Morda ni kak ded sklenil ter svojemu vnuku ostavil daru in skril ga za okvir rodbinske podobe?“ — Poln romanskega senjarstva je premišljal, ali ni v tem kake tajne zveze z njegovo usodo, ali ni obrazu bitost z njega vlastno bitostjo v nekaki združbi — in ali ni njegov skrivni najdeš nekak odlok njegove usode. Začel je pazno ogledavati kupljene podobe okvir. Na jedni njegovi strani je bil vrezan žlebec, skrit z deščico varno in kanljivo tako, da bi do konca sveta cekini bili ostali v miru, ko bi umetalna pooblaščenčeva roka ne bila zlomila okvira. Ko je ogledaval podobo, zopet je čudil se izbornemu delu, najbolj pa nenavadnim očem. Uže niso zdele se mu več tako strašne, v srci pa mu je vendar še zmirom bival nekov neprijeten čut. „Ne“ — opomnil je sam sebi — „če prav nisi bil moj ded, vendar te denem za steklo in naredim ti za to zlat okvir!“

Položil je roko na kupec zlata, ležečega pred njim, in silno mu je srce bílo o takem prizoru. „Kaj naj bodem počenjal z njimi?“ — vprašal se je, ko je bil okó vprl v cekine. „Zdaj sem dovolj preskrbljen na tri leta; lehko se bodem zaprl v svojo sobo in delal bodem. Na barve imam zdaj, na obed, na čaj, na potrebe, na stanovališče imam; preganjal in dražil me zdaj ne bode nihče; kupim si odličen manken,*) naročim si vzorno podobo iz mavca, izdelam nogici, izgotovim Venero, nakupim vrezljin najizbornejših obrazov. Ko pa bodem delal tri leta brezi truda, ne na prodaj, zavržem vse, lehko bodem slaven umeteljnik.“

Tako je govoril sam sebi, kakor mu je narekaval razum; ali iz njegove notrine je silnejše in zvučnejše odmeval nekov drug glas. A ko je bil še jedenkrat pogledal zlato — oglasilo se je v njem njegovih dve in dvajset let in ozvala njega ognjena mladost. Zdaj še le je v njegovi moči bilo vse, kar je doslé gledal sè zavistnim okom, kar je ugajalo mu le z daleč, ter je požiral le sline. Ha, kako je zabil na vso delavnost, ko je bil le spomnil se na to! — Da bi oblekel frak po šegi, nasitil se po dolgem postu, najel si odlično bivališče, odšel takoj v gledališče, k sladičarju, k . . . itd., to so bile njegove želje, a uže je vzel novce, uže je bil na ulici.

Najpoprej je šel h krojaču, oblekel se je od glave do pete, in kakor kak otrok, tako je ogledaval se neprestano, nakupil je vonjavih vodic, mazil (pomad), najel je brezi vsakojake pobote précej prvo prav lepo bivališče sè zrkali in z dobro steklenino — bivališče, ki je bil našel ga na Nevskem „prospektu“; kupil je brzo drag lorgnet (Handfernglas) v skladnici, nakupil je naglo silno mnogo ovratnih robcev, več, nego je bilo treba jih, dal je lasníku sesvedrati lase, premeril je brezi vsakoršnega povoda mesto v kočiji dvakrat, najedel se je brezi mere „konfekta“ v sladkarnici, zašel je k francoskemu gostilničarju, ki je o njem kakor o kitajski državi dosle slišal razgovore. Pri njem je obedoval, z roko podprl se pod pázduho, oholo pogledaval druge in neprestano pred zrkalom gladil si skodrane lase. Tù je tudi izpil steklenico šampanjca, ki je do zdaj poznal ga le po imeni. Vino mu je bilo nekoliko zašlo v glavo: prišel je na ulico živ, vesel, kakor ruska prislovica pravi: „ni hudir mu ni bil podoben“. Oholo je sprehajal se po hodniku, v vsakoga je pomeril svoj lorgnet. Na mostu je srečal svojega nekdanjega profesorja — in šinil je mimo njega, kakor bi ne bil ni videl ga, da je profesor dolgo časa nepremično in osupel stal na mostu in na svojem obrazi kazal nekakega vprašanja znamenje.

Povprek vse reči: mizo, platno, obraze, — vse je še tega večera preselil v velekrasno bivališče. Kar je bilo lepše, to je razstavil po očitih prostorih, kar je bilo ubožno, to je zmetal po kotih in sprehajal se po prekrasnih sobah in nenehoma gledal se v zrkalu. V srci je porodila se mu neodbitna želja, da bi se takoj proslavil in pokazal svetu.

Uže je zdelo se mu, da sliši krič: „Čartkov, Čartkov! — ali ste videli umeteljnika Čartkova obraze? — Kako umetalen čopič ima Čartkov! — Kako velike spretnosti ima Čartkov!“ — Hodil je radosten po svoji sobi, zamaknjen je bil, Bog zna, v kaj.

Drugega dné je vzel deset cekinov, odšel je k nekemu izdajatelju veljavnih novin in poprosil ga velikodušne podpore; radostno je sprejel ga časnikar, ki je takój imenoval ga „mnogočastnega“, prijel za obe roci, na tanko izprašal, kako mu je ime, njegovo rojstvo, kdé je njega bivališče, drugega dné pa je v novinah précej po oznanilu novo izumljenih lojevih sveč prikazal se članek s tem-le nadpisom: „O nenavadni nadarjenosti umeteljnika Čartkova.“

„Hitim omikane bivalce prestolnega mesta razveselit, smem trditi, s prekrasno prikaznijo. Vse je soglasno v tem, da imamo mi mnogo prekrasnih fizijognomij in prekrasnih obličij; ali dosle ni bilo sredstev, da bi jih bili obrazili na čaralno platno in ostavljali potomstvu. Zdaj je ta nedostatek odstranjen: prikazal se je umeteljnik, ki v sebi jedini vse, česar je treba. Zdaj more krasotica biti preverjena, da bode naobražena sama in vsa ljubkost nje zračne, lehke, čaralne, čudovite krasote, podobne metuljem, letajočim po pomladanskem cvetji. Čestita rodbinska glava bode videla, da je sredi svoje družine. Kupec, vojščak, meščan, uradnik, vsi bodo novič oživeli v svojih stanovih. Hitite, žurite se, če idete sè šetališča, s ceste k prijatelju, k sorodnici, v bliščečo skladnico, hitite, od kodar koli, k njemu. Prelepa umeteljnikova delavnica (Nevski „prospekt“, številka ta in ta) je popolnoma ovešena s podobami njegovega čopiča, vrednega Vandikov in Tizijanov. Sami ne znate, čemu bi se čudili: ali vérnosit

*) Možic, ki ima gibljive ude, take možice rabijo živopisci, natezajo jih vsakijako, kakor je to posebno o delu.

in soglasju z izvorom, ali nenavadni živosti in čopičevi svežesti. Slava ti, umeteljnik! — ti si srečen listek izpuknil iz loterije. Slava ti, Andrej Petrovič! (časnikarju je, kar vidite, draga bila zaupljivost.) Proslavljaj sebe in nas! Znamo te mi ceniti! Splošni pohod, zedinjen z novci, to ti bode nagrada, če prav bodo uprli se nekateri naših časnikarjev!"

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Stein tik Donave 26. avg. — Zapored bi Vas nasipal, drage „Novice" s poročili iz nemškega okraja, kjer bivam, ko bi imel srce poročevalca dunajskih nemško-židovskih časopisov, kateri so le hrana lažnjivo svojepridnemu ljudstvu. Akoravno daleč od svojih rojakov, čutim vendar odkritosrčno srce v svojih prsih, ne morem in tudi ne bodem poročal izmišljenosti v „zveste Kranjce", kakor so jih Njih Veličanstvo imenovali pri 600letni slavnosti.

Ker se, drage „Novice", z gospodarskimi zadevami pečate, naj Vam poročam nekoliko o pridelkih v okraji tukajšnje Donave. Kar zadeva poljske pridelke, spravili so jih tukajšnji prebivalci z zadovoljnim srcem v svoje predale. Vsled mrzlega vremena skoraj polovico julija, ker deževalo je z majhnimi prenehanji kakor iz škafa, zastala je nekoliko vinska trta, katera sicer lepo kaže, samo da ji je perje večidel zarujavelo in se posušilo, ker imeli smo sedaj 8 dni silno vročino. Na véliki Šmaren se je kakih pet ur hodá od tukaj proti meji gornje Avstrije razlila strašna nevihta. Toča padala je v velikosti golobjih jajic in sila veliko škode storila posebno vinogradom. Pravijo, da tudi železnični vlak ni mogel naprej zaradi povodnje, pobila mu je toča vsa okna, popotniki preživeli so velik strah v tistem vlaku. Ta Jupiter Pluvius kaže se pogostoma tukajšnjim prebivalcem s svojo mogočnostjo, kajti tako deževati še nisem videl. Ko bi pri nas na Belokranjskem v tako imenovanem kotlu črnomaljskega in metliškega okraja tolikrat kot tukaj in tako deževalo, bi bogme uže davno tamošnje ukretne ceste uničilo.

Iz Metlike 27. avg. (*Shod pri Treh farah*) se je prav dobro obnesel. Gosp. državni poslanec Pfeifer je bil ves obsut z ovacijami in s prošnjami. Prisostvoval je od c. kr. okrajnega glavarstva gosp. vodja sam, predsedoval pa občinski svetovalec Jure Bajuk. Govorilo je več kmetov prav razumno. Shodu je sledila veselica z napitnicami in s petjem. Vreme je bilo ugodno, zato je tudi priromalo na proščenje (žegnanje) več tisoč duš.

Prem 25. avg. (*Požar.*) Včeraj popoludne okolo $^3/_4$ na 3. uro vdarila je strela v sè slamo krita poslopja Ivana Jeršinovica, po domače Cesarjeva v Zarečji hiš. štev. 6, trnovske fare. Ogenj se je hitro razširil tudi čez vsa poslopja Jakoba Markoviča (Vrbina) hiš. štev. 8, Josipa Primica (Bašteka), hiš. štev. 9 in čez gospodarsko poslopje Antona Boliha (Foravsa) hiš. štev. 10. Prvim trem zgorelo je vse, a zadnjemu pa samo hlev sè skednjem vred. *)

Iz jablanske občine pri ilirski Bistrici 26. avg. — Naj sporočim žalostno vest za tukajšnje kmetovalce: Dne 17., 18. in 19. t. m. je prav huda burja razsajala in poljske pridelke vničevala; turšica, večidel še v cvetji, je tako raztepena, kot bi jo bila huda toča zmlatila, same palice pokonci stojé, fižol in zelje je oskubelo, mnogim je sená cele kopice odnesla, tako, da se ne vé, kje je stalo. Sadje s perjem vred je odtrgala in polomila. Žita se je komaj za seme vjelo, tako, da se nekateri po pravici bojé, kaj bo!

*) Ves dopis priobčimo prihodnjič. Vred.

Iz Ljubljane. (*Deželni predsednik naš gospod baron Winkler*) smel bi ponosen biti, ako bi se hotel ozirati kaj na vrtoglave napade nemškutarjev, ki ga skoraj vsak teden po enkrat odstavijo in prestavijo, vsaj pa po svetu trobijo, da se po naši deželi „Nemci" preganjajo, kakor se sicer ravná s ščurki v zanemarjeni kuhinji. — Včerajšnja „Laib. Zeitg." dostojno in mirno vest izprašuje onim lažnikom in hujskačem ter obrača pozornost pristojnih sodnij na one lažnike, da naj ravnajo ž njimi po postavah. — Mi našim nemškutarjem ne bodemo nikdar veselja kratili, da se smešijo, kolikor bolj jim drago. — Gospoda deželnega predsednika našega pa radostni zagotovljamo, da ga domo- in državoljubno prebivalstvo kranjsko toliko bolj čisla, in očetovske zasluge njegove za blagor naše dežele toliko više ceni, kolikor bolj se vijejo in strup bruhajo zoper njega nasprotniki pravice in miru v naši deželi in v mogočni naši širji domovini. „Mnogo nasprotnikov, mnogo častí!"

— (*Dr. Fr. vitezu Miklošiču*), slavnemu našemu slavistu na čast priredi se o priliki sedemdesetletnice njegove dne 2. septembra t. l. v Ljutomeru slavnost. Program ji je lep in gotovo se bode tudi vršil sijajno. Zjutraj ob 10. uri je slovesen sprejem gostov, ob 11. uri sv. maša, po maši na javnem trgu petje in govori, govornika sta gg. profesor dr. Krek in župnik Božidar Raić; opoldne je skupen obed, pa tudi petje in godba; na večer pa zopet veselica s petjem in godbo. — Gotovo doide k tej slovesnosti mnogo gostov iz slovenskih in obče slovanskih dežel, v duhu vdeležé se pa vsi zavedni naši rojaki te lepe slovesnosti z živimi voščili za jubilanta, in z gorečimi željami, da bi nam ga Bog ohranil še mnogo, mnogo let!

— (*Odlikovanje.*) Gosp. Viljem Rohrman iz Novomesta dovršil je višo kmetijsko šolo v Tečinu na Češkem z izvrstnim vspehom ter bil odlikovan s prvim darilom (sreberno medalijo) in z diplomo priznanja deželnega kulturnega sveta za Česko. — Čestitamo marljivemu našemu rojaku, le tako naprej v čast in blagor domovine! Zdaj je na grajščini Nj. Velič. presvitlega cesarja v Aujezdu na Češkem.

— (*Nikomed Ravnikar*), rojak naš, sin znane ljubljanske domoljubne rodbine, dozdaj tajnik sodnije bihaške, imenovan je za sodnijskega svetovalca v Dolenjo Tuzlo. Čestitamo!

— (*Oo. frančiškanov kapitel*) pričel se je dne 22. avgusta in je trajal več dni. Izvoljeni so bili pri tej priliki: za provincijala: o. Bonaventura Sel s Trsata, za kustosa bivši provincijal o. Friderik Hönigman, za definitorje pa: o. Janez Ev., dozdaj gvardijan karlovški, o. Kalist, do zdaj gvardijan ljubljanski, o. Pacifik, podvodja bogoslovnice goriške, in o. Atanazij v Nazaretu. Za gvardijane pa so izvoljeni: za Ljubljano o. Kalist; za Novomesto o. Hugolin; za Kamnik o. Reinerus; za Samobor o. Albert. Prestavljen je: v Ljubljano o. Evstahij Ozimek, v Novomesto o. Viljem Vindišer iz Nazareta, v Kamnik o. Teodorik Muren iz Nazareta.

— Prečastitega profesorja Josipa Klemenčiča napadel je njegov spriden brat in ga težko ranil v njegovem stanovanji v Hrenovih ulicah. Hudodelnik izročen je bil deželni sodniji. Zdravnik trdi, da so rane gospod profesorja sicer težke, pa ne nevarne. Bog kmalu zopet povrni zdravje prečastitemu gosp. profesorju!

— (*† Franc Mohorčič*), oče župana sežanskega in deželnega poslanca goriškega R. Mohorčiča, umrl je dné 21. avgusta v bolnišnici tržaški, kamor se je šel zdravit. Naj v miru počiva!

— („*Brencelj*“ *štev. 16*) prišel je na svitlo uže pretekli teden. Prav dobro je osoljen, posebno pa v „kuheltajču“ nekaterih ljubljanskih frajlic pisana pesem: „Ljubljanska turnarka“. — Tudi v prihodnje poberi „Brencelj“ vse, kar je Tvojega!

— (*Učenec*) sprejme se takoj v dobro špecerijsko in galanterijsko prodajalnico v nekem trgu blizo Ljubljane, ako je star 14 do 16 let in zna slovenski in nemški. Več pri opravništvu „Novic“.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Pričelo se je zopet živahneje življenje: zborovanje ogerskih ministrov in bana hrvatskega, bivanje srbskega kralja Milana, koj za njim prihod rumunskega kralja Karola, blamaža dunajskega mestnega zastopa, električna razstava in še več druzih manjših dogodeb vrstilo se je pretekle dni tukaj zaporedoma. Vendar pa še vse to javnosti ni toliko zanimalo, kakor smrt grofa Chamborda, po postavi kralja francoskega, dejansko pa le pravicoljubnega, vernega, blagega plemenitaša, kateremu je bila vedna spremljevalka krščanska ljubezen do bližnjega.

Grof Chambord umrl je po 40dnevni hudi in mučni bolezni v Frohsdorfu dne 24. t. m. zjutraj ob $7^1/_4$ uri. Veliko se je ugibalo, koga bode on imenoval za svojega naslednika gledé pravic do prestola francoskega, pa v testamentu — trdijo — o tem ni besedice. To pa so poročale nekatere novine, da je uže pred več časom umrli pisal pismo do grofa pariškega sorodnika svojega, v katerem je ponovil svoja načela in jih živo priporočil njemu, postavnemu nasledniku svojemu; sicer pokazal se je tudi v oporoki svoji dobrotnika ubogih. Pogreb ima biti dne 4. septembra v Gorici.

Električna razstava začela se je oživljati, pričele so se tudi večerne predstave, katerih zadnjo obiskalo je nad deset tisoč ljudi; tudi je otvorjena železnica električna, katera je izpeljana po delu Praterja.

Veliko mesecev prežvekavali in pisarili so uže dunajski judovski časniki in njim enaki mestni zastop vprašanje zarad razdelitve vodstva železnic po raznih deželah in hujskali s tem Dunajčane zoper sedanjo vlado, češ, da hoče Taaffe Dunaj na nič spraviti. — Pretekli četrtek izročili so dunajski župan in dva njegova namestnika cesarju dotično vlogo po sklepu mestnega odbora. — Odgovor cesarjev, katerega sprejela je mestna deputacija, je jako zanimiv, in obsega: prvič rešitev to, da bode vlogo izročil za primerno vcenitev in rešitev. Drugič: da so skrbi izražene po deputaciji brez dejanskega vtemeljenja, ker zadevajo vse premembe samo tehnično potrebne vredbe za to poklicanih vladinih strokovnjaških uradov; dalje da take naredbe ne bodo škodovale gmotnim, še manj pa kulturelnim koristim prestolnega mesta; javne koristi pa varuje in bo varoval cesar skupno z vlado in državnim zastopom v blagor vse države, — želi in pričakuje pa cesar za blagor prestolnice rešitev imenitnih krajnih vprašanj po mestnem zastopu in zato je bila in bo vsa podpora cesarjeva in vlade na korist Dunaja zmiraj gotova.

Dne 27. t. m. pričel se je splošni trg za pridelke, ki kaže, da bode naši državi mogoče, vnanjim državam prodati pšenice pet in pol milijonov, ječmena pa tri milijone met. centov. Rži in ovsa pa se ne bode moglo nič izvažati.

Istrija. — Deželni zbor bil je včeraj sklenjen, po tem, ko je deželni glavar izrazil obžalovanje o odstranjenji slovanskih poslancev in izrekel nado složnega vdeleževanja v prihodnjem zasedanji.

Hrvaška. — Ban grof Pejačević odpovedal se je svoji službi, cesar sprejel je tudi odpoved, samo da izvršuje uradne opravke do imenovanja naslednika. To je znamenje, da žugajo sosedni Hrvaški zopet časi boja, kakoršne je morala bojevati za časa bana Raucha. Govorilo se je sicer o poravnavi, po kateri bi pri skupnem grbu odpadel vsak napis, toda o tem bode sklepal še le ogerski državni zbor, poprej pa se morajo povrniti grbi z magjarskimi napisi na ona mesta, kjer so bili. — V Zagrebu je zdaj sicer mirno, pa nemiri pričeli so se drugod. Ogerski časniki pišejo o uporu iz Marija Bistrica, kjer je bil baje hud krvav boj in so štirje kmetje ostali mrtvi, župan, tajnik in en žandar pa težko ranjeni. Ogerski listi trdijo, da so upor, ki gre zoper Ogersko sploh, provzročili Starčevičanci. Poslanci narodne stranke nameravali so včeraj zbrati se v posvetovanje. V Zagorje, kjer se povsod bojé še novih uporov, poslali so mnogo vojaštva.

Telegram od včerajšnjega dne poroča, da je včeraj bil popoldne ob 3. uri 40 minut kratek, precej hud potres s podzemeljskim vršenjem.

Ogerska. — Nemiri zoper jude se ponavljajo in širijo. Pretekli četrtek vzdignilo se je krščansko prebivalstvo v čisto magjarskem Zala-Egerszegu zoper jude, je pokončalo, kar je našlo in je tu vojake, kateri so prišli miriti, odgnalo. Kmetov in vojakov je več mrtvih in ranjenih. Tudi v drugih krajih so protijudovski nemiri. — Ni se pa tudi čuditi takim prikaznim, ker po Ogerskem in v Galiciji je v mnogih krajih kmet prav v resnici le suženj judov, zato pa takih nemirov ne bo konec, dokler se žalostne društvene razmere v teh krajih ne predrugačijo.

Francoska. — V Tonking pošljejo še 1500 vojakov, ker se razmere tamošnje bolj in bolj poojstrujejo. Zadnji čas morala se je tam posadka francoska, ki je poskusila napad, po hudi bitki zopet umakniti, drugo pot pa se ji je vendar posrečilo, zasesti nekaj trdnjavic ob morji in pokončati, kakor poročajo, 700 sovražnikov.

Ruska. — Car in carinja odpeljala sta se dne 27. t. m. v Kopenhagen. Govori se, da se v Svinemündu delajo priprave, ako bi se morebiti tam sošla nemški cesar in pa car ruski.

Egipt. — O koleri so najnovejša poročila zopet primeroma prav ugodna. Od 26. do 27. t. m. umrlo je za kolero v spodnjem Egiptu 3, v gorenjem Egiptu pa 78 oseb.

Listnica vredništva. Blagorodni gosp. V. Oblak v Novomestu: V članku „Nevarnost pretí mlinarjem“ ne vemo za zdaj povedati nič več, povedali smo vse. Na vprašanje naše po obširnejšem popisu pa dozdaj še nismo prejeli odgovora, radi pa bodemo vstregli Vam in drugim, kakor hitro pozvemo kaj več!

Žitna cena

v Ljubljani 22. avgusta 1883.

Hektoliter: pšenice domače 3 gold. 12 kr. — banaške 9 gold. 19 kr. — turšice 5 gold. 60 kr. — soršice 6 gold. 47 kr. — rži 5 gold. 4 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 5 gold. 34 kr. — ajde 4 gold. 71 kr. — ovsa 2 gold. 92 kr. — Krompir 3 gold. 57 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Alojzij Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.